

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ
СПРАВ

кафедра адміністративного права та процесу, факультет №1

МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ
ДО СЕМІНАРСЬКИХ ТА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

навчальної дисципліни *«Актуальні проблеми адміністративного процесу»*
обов'язковий компонент
освітньої програми *другого (магістерського)* рівня вищої освіти

081 Право

Харків 2023

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 30.08.2023 № 7

СХВАЛЕНО

Вченою радою факультету № 1
Протокол від 16.08.2023 №8

ПОГОДЖЕНО

Секцією Науково-методичної ради
ХНУВС (юридичних дисциплін)

Протокол від 29.08.2023 № 7

Розглянуто на засіданні кафедри *адміністративного права та процесу*
(протокол від 09.08.2023 № 17)

Розробник:

1. Доцент кафедри адміністративного права та процесу факультету № 1
ХНУВС, к.ю.н., доцент Яценко В.П.

Рецензенти:

1. Професор кафедри правоохоронної діяльності та поліціїстики факультету №6 Харківського національного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор Попова С. М.
2. Старший інспектор з комунікації Харківського РУП №2 ГУНП в Харківській області к.ю.н., доцент Резанов С.А.

1. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами (денна форма навчання)

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин, відведених на вивчення навчальної дисципліни						Вид контролю
	Всього	з них:					
		Лекції	Семінарські	Практичні	Лабораторні	Самостійна робота	
Семестр № 5							
Тема № 1: Загальні засади адміністративного судочинства України	8	2	2	0	0	4	залік
Тема № 2: Адміністративна юрисдикція	16	2	2	0	0	12	
Тема № 3: Учасники адміністративного судового процесу	20	2	2	2	0	14	
Тема № 4: Позовне провадження: практичні проблеми розгляду та вирішення.	23	2	2	4	0	15	
Тема № 5: Перегляд адміністративних справ	23	2	2	4	0	15	
Всього за семестр:	90	10	10	10	0	60	

2. Методичні вказівки до семінарських та практичних занять

Тема № 1: Загальні засади адміністративного судочинства.

Семінарське заняття: «Загальні засади адміністративного судочинства»

Навчальна мета заняття: сформулювати визначення поняття адміністративного судочинства; визначити принципи та структуру адміністративного судочинства, охарактеризувати предмет та метод адміністративного судочинства.

Кількість годин – 2 год.

Навчальні питання:

1. Адміністративне судочинство: поняття, завдання предмет та метод.
2. Принципи адміністративного судочинства.

3. Стадії адміністративного судочинства.
4. Джерела адміністративного судочинства.

Методичні вказівки:

Під час вивчення *першого* питання здобувачі повинні визначити поняття адміністративного судочинства, окрему увагу приділивши дослідженню предмета та метода адміністративного судочинства. З цією метою їм пропонується ознайомитися із змістом лекцій та рекомендованою літературою до теми.

Під час вивчення *другого* питання здобувачам вищої освіти необхідно визначити види принципів адміністративного судочинства та розкрити зміст кожного із принципів. Слід звернути увагу на застосування принципів верховенства права, законності, гласності та відкритості в судовому процесі під час розгляду адміністративних справ.

Під час вивчення *третього* питання здобувачі мають засвоїти поняття стадії та визначити їх види. Крім того, необхідно коротко охарактеризувати кожну стадію окремо та визначити їх взаємозв'язок однієї з іншою. При цьому слухач має чітко усвідомлювати, як поділяються стадії на основні та додаткові.

Під час вивчення *четвертого* питання здобувачі повинні проаналізувати правову базу, яка регулює порядок здійснення провадження в адміністративних справах в адміністративних судах. Доцільно використовувати не лише кодифіковані акти, а й закони та підзаконні акти, які деталізують процесуальний статус окремих учасників судового процесу.

Питання цільових виступів здобувачів вищої освіти:

1. Сформулюйте відповіді на запитання:
 - а) визначте завдання адміністративного судочинства?
 - б) дайте визначення, що таке "адміністративна процес", "адміністративне судочинство", "адміністративне провадження"? Як вони співвідносяться між собою
 - в) визначте міжнародні акти, які є джерелами адміністративного судочинства
 - г) визначте принципи адміністративного судочинства
 - д) розкрийте принцип верховенства права.
 - ж) розкрийте принцип змагальності, диспозитивності та офіційного з'ясування всіх обставин справи.
 - з) визначте факультативні стадії адміністративного судочинства
 - визначте завдання адміністративного судочинства?
 - б) дайте визначення, що таке "адміністративна юстиція"?
 - в) охарактеризуйте методи адміністративного судочинства?
 - г) назвіть провадження і стадії адміністративного судочинства?
 - д) яку роль відіграє метод адміністративного процесуального права?

Література: [1, С. 6-28; 8, С. 216-224; 14, 15, 16].

Тема № 2: Адміністративна юрисдикція.

Семінарське заняття: «Адміністративна юрисдикція».

Навчальна мета заняття: визначити юрисдикцію адміністративних судів, розмежувати предметну, територіальну та інстанційну підсудність адміністративних справ.

Кількість годин – 2 год.

Навчальні питання:

1. Поняття та сутність адміністративної юрисдикції. Склад суду. Підстави та порядок відводу суддів
2. Предметна підсудність адміністративних справ адміністративним судам.
3. Територіальна підсудність адміністративних справ адміністративним судам.
4. Інстанційна підсудність адміністративних справ адміністративним судам.
5. Підстави та процесуальний порядок передачі адміністративної справи до іншого суду.

Методичні вказівки:

Під час вивчення *першого* питання здобувачі повинні визначити поняття адміністративної юрисдикції, вміти розрізняти поняття «суд» та «адміністративний суд», знати категорію спорів, що становлять адміністративну юрисдикцію. Окрему увагу слід приділити дослідженню порядку формуванню складу суду та визначити підстави та порядок відводу суддів. Необхідно визначити, на які справи не поширюється адміністративна юрисдикція.

Під час вивчення *другого* питання здобувачам вищої освіти необхідно визначити, які види справи є предметом розгляду в місцевих загальних судах, як адміністративних судах, а які справи розглядають окружні адміністративні суди. Яким чином розглядаються кілька пов'язаних між собою позовних вимог?

Під час вивчення *третього* питання здобувачі мають визначення які види територіальної підсудності існують та її значення. З'ясувати, яким чином визначається підсудність справ за місцезнаходженням або місцем проживання відповідача. Запам'ятати, як діє територіальна підсудність за вибором позивача та що віднесено до виключної підсудності. Окрему увагу приділити визначенню місця розгляду справи, якщо однією зі сторін є суд або суддя.

Під час вивчення *четвертого* питання здобувачі повинні розуміти порядок та підстави перегляду адміністративних справ у судах першої, апеляційної та касаційної інстанцій та які види суддів віднесено до цих інстанцій.

Під час вивчення *п'ятого* питання здобувачі повинні знати підстави для передачі матеріалів справи з одного суду до іншого та визначати процесуальний порядок передачі справи.

Питання цільових виступів здобувачів вищої освіти:

1. Сформулюйте відповіді на запитання:
 - а) з якими галузями права взаємопов'язане адміністративне судочинство?
 - б) назвіть справи, які підсудні Верховному суду України як суду першої

інстанції?

в) назвіть підстави передачі адміністративної справи з одного адміністративного суду до іншого?

г) розмежуйте адміністративну юрисдикцію з іншими видами юрисдикційної діяльності?

д) визначте роль та місце Верховного Суду в системі адміністративних судів України?

ж) назвіть публічно-правові спори, на які поширюється юрисдикція адміністративних судів?

д) визначте підстави для відводу суду/судді?

е) визначте кількісний склад суду в адміністративних судах різних інстанцій?

Література: [1, С. 46-70; 8, С.225-235, 14,21,22, 23, 24, 25].

Тема № 3: Учасники адміністративного судового процесу

Семінарське заняття: «Учасники адміністративного судового процесу».

Навчальна мета заняття: визначити поняття та ознаки сторін в судовому процесі; проаналізувати повноваження сторін в судовому процесі; з'ясувати поняття неналежної сторони в судовому процесі та процедуру її заміни; визначити поняття, ознаки та види третіх осіб та з'ясувати практичне значення інституту процесуального представництва в судовому процесі.

Кількість годин – 2 год.

Навчальні питання:

1. Поняття та ознаки сторін в судовому процесі та повноваження сторін в судовому процесі. Сутність неналежної сторони в адміністративному судовому процесі та процедури її заміни.
2. Треті особи: поняття, ознаки та види.
3. Поняття, ознаки та види адміністративного процесуального представництва.
4. Особливості участі осіб, які є іншими учасниками судового процесу при розгляді справи в суді.

Методичні вказівки:

Під час вивчення *першого* питання здобувачам вищої освіти необхідно дати поняття «учасників адміністративного судового процесу» та визначити класифікацію учасників судового процесу. Окремо слід визначити поняття «сторін», розкрити їх процесуальний статус та порядок заміни неналежної сторони у справі.

Під час вивчення *другого* питання здобувачам необхідно сформулювати поняття «третьох осіб» та дослідити їх правовий статус. Окремо слід приділити увагу дослідженню порядку вступу третіх осіб у справу.

Під час вивчення *третього* питання здобувачам необхідно засвоїти поняття представників, визначити види представництва та документи, що

посвідчують повноваження представника в суді. Слід звернути увагу на порядок залучення у справу законних представників та визначити перелік осіб, які не можуть бути представниками.

Під час вивчення **четвертого** питання здобувачам необхідно визначити, хто входить до інших учасників справи та визначити процесуальний статус кожного окремого учасника. Окрему увагу слід звернути на обмеження щодо осіб, які не можуть бути допитані в якості свідків, а також осіб, які не можуть бути залучені в якості експерта, спеціаліста, судового розпорядника, секретаря судового засідання, перекладача.

Питання цільових виступів курсантів:

1. Визначте особливості процесуального статусу основних учасників судового процесу.
2. Проаналізуйте загальні та спеціальні повноваження сторін в судовому процесі.
3. Визначте поняття неналежної сторони та назвіть порядок заміни неналежного відповідача.
4. Сформулюйте поняття та ознаки процесуального правонаступництва в судовому процесі.
5. Назвіть ознаки третіх осіб, які беруть участь в адміністративній справі. Проведіть співвідношення процесуального статусу третіх осіб та сторін в судовому процесі.
6. Керуюсь правовими приписами Кодексу адміністративного судочинства України, назвіть види третіх осіб в адміністративному процесі.
7. Визначте порядок залучення до участі в адміністративній справі або вступу в справу третіх осіб, які не заявляють самостійних вимог на предмет спору.
8. Сформулюйте поняття процесуального представництва. Назвіть види процесуального представництва в адміністративному процесі.
9. Проаналізуйте повноваження, якими наділений представник в адміністративному процесі.
10. в чому полягає особливість участі осіб, які є іншими учасниками судового процесу?
11. на які групи класифікуються інші учасники судового процесу?
12. які завдання виконує секретар судового засідання в судовому процесі?
13. які основні обов'язки судового розпорядника?
14. яка особа може бути залучена як експерт в судовому процесі?

Письмові завдання:

1. Запишіть у зошиті для семінарських занять перелік підстав матеріального правонаступництва, які спричиняють процесуальне правонаступництво в адміністративному процесі.
2. Назвіть із перерахованих документів такі, які можуть посвідчувати повноваження представників: 1) довіреність фізичної особи; 2) свідоцтво про народження дитини; 3) рішення про призначення опікуном; 4) довіреність юридичної особи; 5) договір про надання юридичних послуг; 6) договір про

надання правової допомоги.

3. Вкажіть правильні відповіді.

Спеціаліст відповідно до положень адміністративно-процесуального законодавства зобов'язаний: 1) надавати адміністративному суду технічну допомогу; 2) прибувати за викликом до суду; 3) відповідати на поставлені судом запитання; 4) надавати усні консультації; 5) за власною ініціативою збирати необхідні матеріали для вчинення процесуальних дій; 6) спілкуватися з особами, які беруть участь у справі; 7) надавати письмові роз'яснення

Література: [1, С. 90-114; 8, С. 236-255; 14, 15, 16, 19, 20, 25, 27, 28].

Практичне заняття №1: «Учасники адміністративного судового процесу»

Навчальна мета заняття: визначити поняття та ознаки сторін в судовому процесі; проаналізувати повноваження сторін в судовому процесі; з'ясувати поняття неналежної сторони в судовому процесі та процедуру її заміни.

Кількість годин – 2 год.

Місце проведення - аудиторія

Навчальні питання:

1. Поняття та правовий статус сторін в судовому процесі.
2. Поняття неналежної сторони в судовому процесі та порядок її заміни.

Письмове завдання:

Задача

Інспектор ДПІ в Шевченківському районі міста Києва встановив, що на підконтрольній території провадить господарську діяльність ПАТ «ШАФТ-ЛТД», яке фактично зареєстроване у м. Бориспіль Київської області.

При перевірці було з'ясовано, що це підприємство здійснює господарські операції без необхідних на це ліцензій. За результатами перевірки орган податкової інспекції ініціював подання позову до адміністративного суду про припинення вказаного суб'єкта господарювання шляхом ліквідації.

Надайте правову оцінку діям посадових осіб податкової інспекції щодо звернення до адміністративного суду з адміністративним позовом про припинення суб'єкта господарювання.

Чи можливе припинення діяльності суб'єкта господарювання в порядку адміністративного судочинства.

Задача 2.

Харківським окружним адміністративним судом було призначено на 20.07.21 до розгляду у відкритому судовому засіданні адміністративну справу № 2а-1455/2021 за позовом ТОВ «Віра» до Крижопільської об'єднаної державної податкової інспекції Головного управління Державної фіскальної служби у Вінницькій області про визнання протиправними дій щодо проведення

позапланової виїзної перевірки товариства з питань дотримання вимог податкового законодавства, яким було збільшено суму грошового зобов'язання зі сплати податку на додану вартість.

У судовому засіданні позивачем було заявлено клопотання про допуск до процесу знімальної групи інформаційної служби «Новини» телевізійного каналу «Слобожанщина» з метою здійснення транслявання ходу судового засідання по телебаченню.

Головуючий суддя у справі постановив ухвалу про відмову в задоволенні клопотання про допуск до судового засідання представників ЗМІ, після того як представник відповідача виступив проти присутності журналістів та відеокамер під час слухання справи.

Проаналізуйте ситуацію і з'ясуйте, чи було судом допущено порушення норм КАСУ під час вирішення клопотання позивача?

Література: [1, С. 90-114; 8, С. 236-255; 14, 15, 16, 19, 20, 25, 27, 28].

План проведення заняття:

I. Проведення практичного заняття за темою «Учасники адміністративного процесу» розраховано на з'ясування слухачами теоретичних знань щодо визначення процесуального статусу учасників справи та інших учасників процесу. Орієнтуватися в способах реалізації прав та обов'язків учасників адміністративної справи.

Лекційне заняття за вказаною темою дозволило слухачам з'ясувати основні юридичні терміни: позивач, відповідач, треті особи, судовий розпорядник, представник, свідки, експерт, спеціаліст, помічник судді.

Практичне заняття проводиться з метою набуття слухачами розуміння порядку реалізації адміністративної правоздатності та адміністративної дієздатності при розгляді адміністративної справи.

II. Порядок проведення основної частини заняття.

Практичне заняття передбачає проведення квізів та вирішення кейсів, під час їх проведення можуть використовуватися ділові ігри, моделювання практичних ситуацій, бінарні заняття за участю практичних працівників Національної поліції України тощо.

1. Поняття та правовий статус сторін в судовому процесі.

1. Визначте, хто може бути позивачем в адміністративному судочинстві.
2. Визначте, хто може виступати в якості відповідача в адміністративному судочинстві.
3. Розкрийте значення адміністративної процесуальної правосуб'єктності.
4. Розкрийте процесуальні права та обов'язки сторін.
5. Поясніть, що таке неприпустимість зловживання процесуальними правами.

2. Поняття неналежної сторони в судовому процесі та порядок її заміни.

Ситуація 1:

До адміністративного суду 7 вересня 2020 року з позовом звернувся гр. Коваленко, який перебуває на посаді головного спеціаліста економічного відділу контрольно-перевірочної роботи Управління Пенсійного фонду України м. Києва та просить визнати незаконними дії начальника Управління пенсійного фонду України щодо звільнення його з роботи та зняття премії з березня 2020 р. по вересень 2020. В подальшому позивач вирішив змінити позовні вимоги, та відмовитися від поновлення на роботі.

Проаналізуйте правомірність звернення гр. Коваленка до адміністративного суду з указаним адміністративним позовом.

Яке судове рішення повинен прийняти адміністративний суд під час вирішення питання про відкриття провадження в адміністративній справі?

Ситуація 2:

Позивач Петров А.О. в адміністративній справі щодо оскарження дій суб'єкта владних повноважень з приводу позбавлення його торгового місця на одній із торгівельних площадок м. Харкова. На стадії підготовки справи до судового розгляду представник відповідача запропонував вирішити справу мирним шляхом, надавши йому в аренду торгівельний майданчик в іншому місці. Зваживши умови позивач вивішив укласти примирення із відповідачем.

Проаналізуйте ситуацію і з'ясуйте, чи можливо вирішити справу таким чином? Які правові наслідки укладення примирення між сторонами?

Ситуація 3

Гр. Корнев звернувся до адміністративного суду з позовною заявою про оскарження бездіяльності комунального підприємства ЖЕК №1 в якій зазначив, що через невжиття заходів щодо своєчасного ремонту покрівлі в будинку де він мешкає на дев'ятому поверсі під час танення снігу його квартиру затопило. В результаті цього пошкоджена стеля, стіни та підлога майже в усій квартирі. В позовній заяві гр. Корнев вимагав не лише здійснити ремонт покрівлі будинку, а й компенсувати йому завдані збитки у розмірі 130000 грн.

Дізнавшись про даний факт його сусід Крутов, що мешкає на одному поверсі, також вирішив приєднатися до даного позову. При цьому зазначив, що збирається вимагати не лише ремонту покрівлі та відшкодування витрат йому на ремонт, а й ремонт у під'їзді їхнього будинку.

Надайте правову оцінку діям даних осіб та визначте їх процесуальний статус?

Надати відповіді на такі запитання:

1. Визначте правовий статус позивача
2. Визначте правовий статус відповідача
3. Яким чином відбувається заміна неналежної сторони у справі
4. Що таке адміністративна процесуальна правосуб'єктність?
5. Що таке зловживання процесуальними правами?

III. Порядок проведення заключної частини заняття.

На практичному занятті було розглянуто ситуаційні задачі, закріплено теоретичні навички за даною темою, змодельовано практичну ситуацію за запропонованими кейсами, визначено категорії спорів, на які розповсюджується адміністративна юрисдикція.

Література: [1, С. 90-114; 8, С. 236-255; 14, 15, 16, 19, 20, 25, 27, 28].

Тема № 4: Позовне провадження: практичні проблеми розгляду та вирішення.

Семінарське заняття: «Позовне провадження: практичні проблеми розгляду та вирішення»

Навчальна мета заняття: визначити порядок відкриття провадження в адміністративній справі; з'ясувати ознаки стадії підготовки справи до судового розгляду.

Кількість годин – 2 год.

Навчальні питання:

1. Порядок та умови відкриття провадження в адміністративній справі.
2. Підстави для повернення позовної заяви та відмови у відкритті провадження. Правові наслідки відмови судом у прийнятті заяви.
3. Зміст та порядок підготовки справи до судового засідання.
4. Мета і строк проведення підготовчого засідання. Особливості врегулювання спору за участю судді.

Методичні вказівки:

Під час вивчення *першого* питання здобувачам вищої освіти необхідно дати поняття «стадії відкриття провадження в адміністративній справі». Визначити умови та порядок відкриття провадження в адміністративній справі.

Під час вивчення *другого* питання здобувачам необхідно визначити підстави повернення позовної заяви та у яких випадках мова йде про відмову у відкритті провадження. Які правові наслідки відмови судом у прийнятті позовної заяви. Яким процесуальним документом оформляється

Під час вивчення *третього* питання здобувачам необхідно засвоїти поняття «стадії підготовки справи до судового засідання», визначити перелік

питань, які має з'ясувати суд. Яким чином вирішується питання надання доказів по справі. Що таке забезпечення доказів і чим воно відрізняється від забезпечення позову. Які існують підстави звільнення від доказування? Як здійснюються судові виклики і повідомлення учасників адміністративного процесу.

Під час вивчення **четвертого** питання здобувачам необхідно визначити, хто проводить підготовче засідання та який порядок проведення підготовчого засідання. В які строки має бути проведено підготовче засідання та які завдання мають бути вирішені в ході нього? В яких випадках мова йде про врегулювання спору за участю судді? Визначте правила та строки проведення врегулювання спору за участю судді. З'ясуйте, чи можлива на відмова позивача від позову та примирення сторін під час стадії підготовчого засідання та врегулювання спору за участю судді.

Питання цільових виступів:

1. Визначте, які питання має з'ясувати суддя отримавши позовну заяву?
2. Хто наділений правом звернення до суду з позовною заявою?
 1. Визначте строки та порядок звернення до адміністративного суду?
2. Як ви розумієте «залишення позовної заяви без руху»?
3. Визначте підстави для повернення позовної заяви?
4. Яким процесуальними документами оформляються рішення про залишення позовної заяви без руху, повернення позовної заяви та відмова у відкритті провадження?
5. Охарактеризуйте процесуальні дії суду спрямовані на об'єднання та роз'єднання позовів?
6. Завдання, строки та порядок проведення судового засідання в адміністративній справі.
7. Поняття, види та зміст судових рішень
8. Визначте, наслідки неявки в судове засідання учасників справи?
9. Охарактеризуйте повноваження судді на стадії судового розгляду справи?
10. В якому порядку дають свої пояснення учасники справи?
11. Що є доказами в адміністративній справі?
12. Визначте порядок дослідження доказів у адміністративній справі?
13. Визначте повноваження секретаря судового засідання на стадії судового розгляду справи?
14. Визначте види та зміст судових рішень та вимоги висуваються до судових рішень?
15. З'ясуйте, який порядок ухвалення судових рішень.. Які питання мають бути вирішені під час ухвалення рішення?
16. Які повноваження має суд під час ухвалення рішення. Чи допускається внесення виправлень у судовому рішенні?

Література: [1, С. 115-139, 147-194; 8, С. 256-283, 287-320, 14,16,19, 20, 21, 22, 23, 24, 25,].

Практичне заняття №1: «Відкриття провадження у справі. Підготовче провадження»

Навчальна мета заняття: аналізувати та застосовувати положення Кодексу адміністративного судочинства; з'ясувати види процесуальних заяв в адміністративному судовому судочинстві; визначити поняття стадії відкриття провадження в адміністративній справі та її особливості; проаналізувати стаю підготовчого провадження.

Кількість годин -2 год

Місце проведення - аудиторія

Навчальні питання:

1. Сутність заяв по суті адміністративної справи учасників судового адміністративного процесу, їх зміст та структура. Зміст та структура заяв з процесуальних питань.
2. Поняття, види та порядок обчислення судових строків.
3. Форма і зміст адміністративного позову. Забезпечення адміністративного позову.
4. Порядок та умови відкриття провадження в адміністративній справі.
5. Поняття, ознаки та порядок проведення стадії підготовки справи до судового розгляду в адміністративному судовому процесі

Задача 1

Суддя адміністративного суду постановив ухвалу про залишення позовної заяви без руху через відсутність посилання на докази, якими обґрунтовуються позовні вимоги гр. Б.

Чи законне рішення судді адміністративного суду? Як процесуальні дії на даному етапі?

Задача 2

10.01.2021 року до Харківського окружного адміністративного суду надійшла позовна заява від громадянина Сидорова до Офісу Генерального прокурора з такими позовними вимогами: а) визнати протиправним та скасувати наказ Генерального прокурора від 20.12.2020 № 1148-вк, яким його було звільнено; б) зобов'язати Офіс Генерального прокурора забезпечити виконання вимог КЗпПУ в частині збереження місця роботи та поновити його на відповідній посаді в органах прокуратури; в) стягнути з Офісу Генерального прокурора на його користь середній заробіток за весь час вимушеного прогулу.

Спираючись на ст. ст. 160-161 КАС України складіть позовну заяву від імені громадянина Сидорова і визначте необхідні документи, які повинні бути додані до цієї позовної заяви.

По-друге, складіть ухвалу Харківського окружного адміністративного суду про відкриття провадження у справі.

Тим часом, 25.01.2020 через канцелярію Харківського окружного адміністративного суду від представника позивача громадянина Сидорова надійшла заява про відкликання адміністративного позову.

Складіть заяву про відкликання адміністративного позову, визначте дії Харківського окружного адміністративного суду у цій ситуації і процесуально їх задокументуйте.

Задача 3

Адміністративний суд відмовив у відкритті провадження за позовом гр. Кримчука щодо оскарження діяльності виконавчого комітету міської ради про затримку розрахунку при звільненні, у зв'язку з тим, що позовну заяву було подано від імені позивача особою, яка не мала на це документально підтверджених повноважень.

Проаналізуйте ситуацію і визначте правомірність дій адміністративного суду.

Література: [1, С. 115-139, 147-194; 8, С. 256-283, 287-320, 14,16,19, 20, 21, 22, 23, 24, 25,].

План проведення заняття:

I. Проведення практичного заняття за темою «Відкриття провадження у справі. Підготовче провадження » розраховано на з'ясування слухачами теоретичних знань пов'язаних із розглядом адміністративних справ адміністративними судами.

Попереднє лекційне заняття за вказаною темою дозволило слухачам з'ясувати основні юридичні терміни: адміністративний позов, заходи забезпечення адміністративного позову, судові строки, стадія відкриття провадження у справі, підготовче провадження.

Практичне заняття проводиться з метою набуття слухачами навичок з визначення застосування норм чинного законодавства при розгляді адміністративних справ.

II. Порядок проведення основної частини заняття.

Практичне заняття передбачає проведення квізів та вирішення кейсів, під час їх проведення можуть використовуватися ділові ігри, моделювання практичних ситуацій, бінарні заняття за участю практичних працівників Національної поліції України тощо.

1. Сутність заяв по суті адміністративної справи учасників судового адміністративного процесу, їх зміст та структура. Зміст та структура заяв з процесуальних питань.

Необхідно проаналізувати статті 159-165 КАСУ та виконати наступне завдання:

дайте відповіді на наступні запитання:

1. Визначте вимоги, яким має відповідати адміністративний позов.
2. Визначте форму та зміст адміністративного позову.
3. Що додається до адміністративного позову?
4. Визначте поняття процесуальних строків звернення до суду та їх види?

Задача

Гр. Іванов мав дозвіл від органів місцевого самоврядування на забудову території за адресою: м. Харків, вул. Ньютона 8. При цьому забудовник обніс територію забором та розпочав вирубку багатолітніх дерев, які росли на даній ділянці. Жителів житлових будинків не влаштовувала ситуація і вони мали намір захищати свої права в судовому порядку. Проконсультуйте, яким чином має бути реалізовано їх право на судовий захист?

2. Поняття, види та порядок обчислення судових строків.

Задача

Громадянина Василькова було звільнено з роботи. Не погоджуючись з прийнятим рішенням він вирішив оскаржити його до адміністративного суду. Проте наступного дня потрапив до лікарні з діагнозом "пневмонія".

Проаналізуйте ситуацію, що склалася. Складіть проект клопотання про поновлення/ продовження процесуального строку.

До адміністративного суду 7 вересня 2020 року з позовом звернувся гр. Коваленко, який перебуває на посаді головного спеціаліста економічного відділу контрольно-перевірочної роботи Управління Пенсійного фонду України м. Києва та просить визнати незаконними дії начальника Управління пенсійного фонду України щодо зняття премії з березня 2020 р. по даний час.

Свої вимоги позивач обґрунтував тим, що 28 лютого 2020 року його було притягнуто до дисциплінарної відповідальності та оголошено догану за перевищення службових повноважень без корисливих мотивів.

Проаналізуйте правомірність звернення гр. Коваленка до адміністративного суду з указаним адміністративним позовом.

Яке судове рішення повинен прийняти адміністративний суд під час вирішення питання про відкриття провадження в адміністративній справі?

3. Форма і зміст адміністративного позову. Забезпечення адміністративного позову

Ситуація 1.

До адміністративного суду 7 вересня 2020 року з позовом звернувся гр. Коваленко, який перебуває на посаді головного спеціаліста економічного відділу контрольно-перевірочної роботи Управління Пенсійного фонду України м. Києва та просить визнати незаконними дії начальника Управління пенсійного фонду України щодо зняття премії з березня 2020 р. по даний час.

Свої вимоги позивач обґрунтував тим, що 28 лютого 2020 року його було притягнуто до дисциплінарної відповідальності та оголошено догану за перевищення службових повноважень без корисливих мотивів.

Проаналізуйте правомірність звернення гр. Коваленка до адміністративного суду з указаним адміністративним позовом.

Яке судове рішення повинен прийняти адміністративний суд під час вирішення питання про відкриття провадження в адміністративній справі?

Ситуація 2.

Ознайомившись із змістом винесеного адміністративним судом рішення по справі, гр. Кисельов, який брав участь у цій справі як позивач, з'ясував, що судове рішення містить очевидні арифметичні помилки та декілька описок.

Проаналізуйте ситуацію, що склалася. Які дії необхідно вчинити гр. Кисельову.

Ситуація 3.

Гр. Ковальчук працював старшим інспектором патрульної поліції звідки і був звільнений на пенсію у зв'язку із вислугою років. При нарахуванні пенсії йому не врахували час навчання у вищому навчальному закладі. З метою поновлення порушеного права він звернувся до адміністративного суду. При цьому позивач не надав довідки про навчання у ВУЗІ, мотивуючи це тим, що адміністрація навчального закладу відмовилася надати йому таку довідку.

Проаналізуйте ситуацію, яка склалася. Визначте, які клопотання можуть бути заявлені на даному етапі та складіть їх.

4. Порядок та умови відкриття провадження в адміністративній справі.

Необхідно проаналізувати статті 159-165 КАСУ та виконати наступне завдання:

дайте відповіді на наступні запитання:

1. Визначте повноваження суді на стадії відкриття провадження у справі.
2. Визначте підстави для залишення позовної заяви без руху.
3. Визначте підстави для повернення позовної заяви.
4. Визначте підстави для відмови у відкритті провадження в адміністративній справі.

Ситуація 1.

Вінницький місцевий суд відмовив у відкритті провадження за позовом гр. Кримчука щодо оскарження діяльності Виконкому Вінницької міської ради про затримку розрахунку при звільненні, у зв'язку з тим, що позовну заяву подано від імені позивача особою, яка не має на те повноваження.

Проаналізуйте ситуацію, що склалася .

5. Поняття, ознаки та порядок проведення стадії підготовки справи до судового розгляду в адміністративному судовому процесі

Ситуація 1.

Адміністративний суд відмовив у відкритті провадження за позовом гр. Кримчука щодо оскарження діяльності виконавчого комітету міської ради про затримку розрахунку при звільненні, у зв'язку з тим, що позовну заяву було подано від імені позивача особою, яка не мала на це документально підтверджених повноважень.

Проаналізуйте ситуацію і визначте правомірність дій адміністративного суду.

Ситуація 2.

Гр. Іванов мав дозвіл від органів місцевого самоврядування на забудову території за адресою: м. Харків, вул. Ньютона 8. При цьому забудовник обніс територію забором та розпочав вирубку багатолітніх дерев, які росли на даній ділянці. Жителів житлових будинків не влаштовувала ситуація і вони мали намір захищати свої права в порядку адміністративного судочинства.

Встановіть, яким чином має бути реалізовано їх право на судовий захист?

Ситуація 3.

Гр. Ковальов звернувся до адміністративного суду із позовом про визнання незаконним наказу про проведення податкової перевірки, а також акта, оформленого за її результатами. До позовної заяви гр. Ковальов копію оскаржуваного акта, не надав, мотивуючи це тим, що він його немає, а контролюючий орган його не надав.

Адміністративний суд відмовив у задоволенні позовних вимог гр. Ковальова, обґрунтовуючи це тим, що позивач не надав необхідних документів для вирішення справи по суті.

Чи правильне рішення прийняв адміністративний суд в цій ситуації? З'ясуйте законодавчо встановлений перелік документів, які повинні додаватися до позовної заяви.

III. Порядок проведення заключної частини заняття.

На практичному занятті було розглянуто поняття та елементи адміністративного позову, поняття та види судових строків, підстави та порядок застосування заходів забезпечення адміністративного позову

Практичне заняття № 2: «Судовий розгляд адміністративної справи»

Навчальна мета заняття: визначити поняття стадії судового розгляду адміністративної справи, її особливості; проаналізувати етапи судового розгляду адміністративної справи; визначити процесуальні перешкоди судового розгляду адміністративної справи.

Кількість годин – 2 год.

Місце проведення - аудиторія

Навчальні питання:

1. Поняття стадії судового розгляду адміністративної справи, її особливості.
2. Процесуальні перешкоди судового розгляду адміністративної справи.
3. Ухвалення рішення в адміністративній справі
4. Види судових рішень в адміністративній справі.

Література: [1, С. 115-139, 147-194; 8, С. 256-283, 287-320, 14,16,19, 20, 21, 22, 23, 24, 25,].

Письмові завдання:

Задача 1.

У квітні 2020 р. Управління Пенсійного фонду України звернулося до адміністративного суду з позовом, в якому просило стягнути на свою користь з гр. Іванова суму надміру виплачених коштів у розмірі 75000 грн. Про стягнення цієї суми Управлінням було ухвалено рішення.

На обґрунтування позовних вимог вказано, що гр. Іванов надав до Управління недостовірні довідки для призначення пенсії за віком, тим самим працівників управління було введено в оману, у зв'язку з чим виникла переплата пенсії, які відповідач не повернув у добровільному порядку.

Адміністративний суд позовні вимоги задовольнив. Однак за наслідками апеляційного перегляду, судові рішення першої інстанції було скасовано, а провадження у справі закрито з огляду на те, що таку справу належить розглядати в порядку цивільного судочинства.

Визначте вид правовідносин, які склалися, чи є вони публічно-правовими? Чи належить до юрисдикції адміністративних судів справи про повернення сум надміру сплачених коштів?

Задача 2

Суддя адміністративного суду постановив ухвалу про залишення позовної заяви без руху через відсутність посилання на докази, якими обґрунтовуються позовні вимоги гр. Бойка.

Проаналізуйте ситуацію і визначте правомірність винесеної ухвали адміністративним судом.

План проведення заняття:

I. Проведення практичного заняття за темою «Судовий розгляд адміністративної справи» розраховано на з'ясування курсантами теоретичних знань про порядок розгляду адміністративних справ в адміністративних судах, процесуальних перешкодах, що виникають в ході розгляду справи.

Лекційне заняття за вказаною темою дозволило курсантам з'ясувати основні юридичні терміни: адміністративна справа, адміністративний позов, етапи стадії судового розгляду, процесуальні права та обов'язку учасників справи на даному етапі

Практичне заняття проводиться з метою набуття курсантами навичок з визначення процедури розгляду адміністративних справ в адміністративних судах.

II. Порядок проведення основної частини заняття.

Практичне заняття передбачає проведення квізів та вирішення кейсів, під час їх проведення можуть використовуватися ділові ігри, моделювання практичних ситуацій, бінарні заняття за участю практичних працівників Національної поліції України тощо.

1. Поняття стадії судового розгляду адміністративної справи, її особливості.

Ситуація 1

Наказом начальника Державної податкової інспекції у Шевченківському районі м. Харкова № 567 від 12.05.2021 року гр. Сидорова було звільнено з посади секретаря начальника інформаційно-комунікаційного відділу за прогули без поважних причин.

18.05.2021 року гр. Сидорова звернулась до Харківського окружного адміністративного суду з позовом про визнання наказу про її звільнення неправомірним.

Ухвалою судді адміністративного суду у відкритті провадження в адміністративній справі було відмовлено у зв'язку із тим, що таку позовну заяву не належить розглядати у порядку адміністративного судочинства.

Чи поширюється юрисдикція адміністративних судів на спірні правовідносини сторін? Надайте правову оцінку правомірності ухвали судді адміністративного суду. Відповідь обґрунтуйте із посиланням на відповідні норми матеріального та процесуального права.

Ситуація 2.

Позивач Петров А.О. в адміністративній справі про оскарження припису державного пожежного інспектора Сидорова С.Л., – заявив у судовому засіданні відвід судді Макаровій С.К., оскільки йому було відомо, що суддя та інспектор є сусідами і перебувають у дружніх стосунках.

Розуміючи, що відвід задоволено не буде, Петров А.О. завчасно підготував апеляційну скаргу на ухвалу суду, яку й подав відразу після проголошення ухвали про відмову у задоволенні відводу.

Проаналізуйте ситуацію і з'ясуйте, чи було судом допущено порушення норм КАСУ під час вирішення клопотання позивача?

2. Процесуальні перешкоди судового розгляду адміністративної справи.

Ситуація 1.

Громадянин Іванов звернувся до Харківського окружного адміністративного суду з позовною заявою до Державної податкової інспекції у Московському районі м. Харкова, зокрема про визнання незаконним наказу про проведення податкової перевірки, а також акта, оформленого за її результатами.

У позовній заяві громадянин Іванов зазначив усі реквізити оскаржуваного акта і надав його копію. При цьому гр. Іванов подав аналогічну позовну заяву до міфдучсцевого адміністративного суду. Однак, адміністративний суд, дослідивши матеріали адміністративної справи у ході спрощеного провадження, відмовив у задоволенні позовної заяви, спираючись на те, що громадянин Іванов не довів свої позовні вимоги відповідно до ч. 1 ст. 77 КАС України.

Складіть позовну заяву від імені громадянина Іванова.

Проаналізуйте та оцініть правильність дій Харківського окружного адміністративного суду в цій ситуації.

Визначте, чи може така адміністративна справа розглядатися в порядку спрощеного провадження.

Ситуація 2.

Громадянина Василькова було звільнено з публічної служби 15 жовтня 2020 року. Не погоджуючись з прийнятим рішенням, він вирішив оскаржити його в порядку адміністративного судочинства. Однак, через раптову хворобу був доставлений до місцевої лікарні наступного дня на невизначений час.

Складіть позовну заяву від імені гр. Василькова до адміністративного суду і визначте необхідні документи, які повинні бути додані до цієї позовної заяви.

3. Ухвалення рішення в адміністративній справі **Ситуація:**

73-річний пенсіонер Карпов звернувся до Харківського окружного адміністративного суду зі скаргою на рішення Головного управління Пенсійного фонду України в Харківській області про відмову у збільшенні йому розміру пенсії.

У скарзі пенсіонер Карпов виклав усі необхідні відомості, які вимагає норма ст. 160 Кодексу адміністративного судочинства України для позовної заяви. Однак, адміністративний суд залишив скаргу без руху і направив її для усунення недоліків у зв'язку з тим, що формою звернення до адміністративного суду має бути позовна заява, а не скарга.

У такому разі пенсіонер Карпов вирішив звернутися за допомогою в оформленні позовної заяви до юридичної клініки, спираючись на те, що йому важко самому скласти позовну заяву.

Проаналізуйте ситуацію і з'ясуйте правильність дій адміністративного суду.

Визначте, чи може пенсіонер Карпов звернутися до адміністративного суду апеляційної інстанції з метою оскарження ухвали суду першої інстанції.

Які, на Вашу думку, повинні бути дії позивача у цій ситуації.

Складіть позовну заяву від імені громадянина Карпова.

4. Види судових рішень в адміністративній справі. **Ситуація.**

ТОВ «За майбутнє» 03.04 2021 року звернулось до адміністративного суду з позовом до інспектора ДПП в Шевченківському районі міста Києва про визнання його дій неправомірними.

Постановою адміністративного суду першої інстанції від 07.06.2021 року у задоволенні позовних вимог було відмовлено у повному обсязі. Знайомлячись з рішенням адміністративного суду представник позивача з'ясував, що в ньому невірно вказана назва його довірителя та його юридична адреса.

Проаналізуйте ситуацію, що склалася. Як буди в даному випадку?

III. Порядок проведення заключної частини заняття.

На практичному занятті було розглянуто ситуаційні задачі, закріплено теоретичні навички за даною темою, змодульовано практичну ситуацію за запропонованими кейсами.

Тема № 5: Перегляд адміністративної справи

Семінарське заняття: «Перегляд адміністративної справи»

Навчальна мета заняття: визначити завдання перегляду судових рішень; проаналізувати стадію апеляційного оскарження; проаналізувати стадію касаційного оскарження; поняття стадії судового розгляду адміністративної справи, її особливості; проаналізувати стадії провадження за винятковими та нововиявленими обставинами.

Кількість годин – 2 год.

Навчальні питання:

1. Підстави та порядок перегляду адміністративної справи в порядку апеляційного оскарження.
2. Підстави та порядок перегляду адміністративної справи в порядку касаційного оскарження.
3. Підстави та порядок перегляду справи за виключними та нововиявленими обставинами

Питання цільових виступів слухачів:

1. Визначте строки звернення до суду апеляційної інстанції з апеляційною скаргою?
2. Визначте межі перегляду судом апеляційної інстанції скарги на судові рішення?
3. Види судових рішень за наслідками апеляційного провадження?
4. Визначте строки звернення до суду касаційної інстанції з апеляційною скаргою?
5. Визначте межі перегляду судом касаційної інстанції скарги на судові рішення?
6. Види судових рішень за наслідками касаційного розгляду?
7. Визначте підстави, строки та порядок подання заяви за винятковими обставинами?
8. Визначте підстави, строки та порядок подання заяви за винятковими обставинами?

Методичні вказівки:

Під час вивчення *першого* питання здобувачі повинні встановити підстави та порядок оскарження судового рішення в порядку апеляційного провадження. Визначити межі перегляду апеляційної скарги та строки розгляду справи в порядку апеляційного провадження. Повноваження суду апеляційної інстанції за наслідками розгляду апеляційної скарги на судові рішення

Під час вивчення *другого* питання здобувачі повинні встановити підстави та порядок оскарження судового рішення в порядку касаційного провадження. Визначити межі перегляду касаційної скарги та строки розгляду справи в порядку касаційного провадження. Повноваження суду касаційної інстанції за наслідками розгляду касаційної скарги на судові рішення.

Під час вивчення *третього* питання здобувачі мають визначити підстави для перегляду за нововиявленими та виключними обставинами, порядок і строки

подання заяви за вказаними обставинами, які судові рішення можуть бути прийняті за наслідками перегляду за нововиявленими чи виключними обставинами.

Література: [1, С. 244-260, 278-305; 8, С. 323-398, 14,16,19, 20, 21, 22, 23, 24, 25,].

Практичне заняття №1: «Перегляд адміністративної справи в порядку апеляційного провадження»

Навчальна мета заняття: визначити завдання перегляду судових рішень; проаналізувати порядок розгляду адміністративних справ в порядку апеляційного провадження.

Кількість годин – 2 год.

Місце проведення -аудиторія

Навчальні питання:

1. Підстави, строки та порядок звернення до суду апеляційної інстанції.
2. Порядок розгляду адміністративних справ у судах апеляційної інстанції.

Література:[1, С. 244-260, 278-305; 8, С. 323-398, 14,16,19, 20, 21, 22, 23, 24, 25].

Письмові завдання:

Задача

На загальних зборах членів Всеукраїнської громадської організації «Наше майбутнє» 23 вересня 2020 року було прийнято рішення про переобрання Голови громадського об'єднання та зміну складу осіб, які мають право представляти громадське об'єднання у правовідносинах з державою та іншими особами і вчиняти від його імені дії без додаткового уповноваження.

Член громадської організації Тихонов С.В. з указаними рішеннями не погодився, оскільки вважав, що вони прийняті всупереч меті та завданням діяльності об'єднання. Виходячи із того, що у Законі України «Про громадські об'єднання» до основних принципів утворення і діяльності громадських об'єднань віднесено, зокрема і принципи відкритості та публічності, він вважав, що всі правовідносини, пов'язані з діяльністю громадської організації, є публічно-правовими.

Саме тому, Тихонов С.В. звернувся до адміністративного суду з позовом про визнання неправомірними та скасування рішень загальних зборів членів Всеукраїнської громадської організації «Наше майбутнє» від 23 вересня 2020 року про переобрання Голови громадського об'єднання та зміну складу осіб, які мають право представляти громадське об'єднання. Суд відмовив у відкритті провадження мотивуючи тим, що даний спір не підлягає розгляду в порядку

адміністративного судочинства. У зв'язку з цим Тихонов С.В. оскаржив прийняте рішення в апеляційному порядку

Чи поширюється юрисдикція адміністративних судів на такі правовідносини?

Визначте підстави та порядок апеляційного оскарження?

Яке рішення має ухвалити адміністративний суд?

План проведення заняття:

I. Проведення практичного заняття за темою «Перегляд адміністративної справи в порядку апеляційного провадження» розраховано на з'ясування курсантами теоретичних знань про порядок розгляду адміністративних справ в адміністративних судах апеляційної інстанції.

Лекційне заняття за вказаною темою дозволило курсантам з'ясувати основні юридичні терміни: адміністративна справа, апеляційна скарга, етапи стадії судового розгляду, процесуальні права та обов'язку учасників справи на даному етапі.

Практичне заняття проводиться з метою набуття курсантами навичок з визначення процедури розгляду адміністративних справ в адміністративних судах апеляційної інстанції.

II. Порядок проведення основної частини заняття.

Практичне заняття передбачає проведення квізів та вирішення кейсів, під час їх проведення можуть використовуватися ділові ігри, моделювання практичних ситуацій, бінарні заняття за участю практичних працівників Національної поліції України тощо.

1. Підстави, строки та порядок звернення до суду апеляційної інстанції.

Ситуація:

ТОВ «За майбутнє» 03.04 2021 року звернулось до адміністративного суду з позовом до інспектора ДПП в Шевченківському районі міста Києва про визнання його дій неправомірними.

Рішенням адміністративного суду першої інстанції від 07.06.2021 року у задоволенні позовних вимог було відмовлено у повному обсязі.

Колегія суддів Київського апеляційного адміністративного суду, переглядаючи указане судові рішення в апеляційному порядку, встановила, що під час розгляду справи судом першої інстанції було неповно з'ясовано усі обставини у справі. У зв'язку з цим, постанову від 07.06.2021 року було скасовано, а справу направлено для продовження розгляду до суду першої інстанції.

Надайте правову оцінку обґрунтованості судового рішення Київського апеляційного адміністративного суду.

Ситуація 2.

Громадянин Зайцев звернувся до Львівського окружного адміністративного суду з позовними вимогами до державного інспектора з охорони навколишнього природного середовища у Львівській області про визнання протиправною постанову про накладення адміністративного стягнення.

Ухвалою Львівського окружного адміністративного суду від 2 жовтня 2020 року громадянину Зайцеву було відмовлено у відкритті провадження у справі, спираючись на факт того, що юрисдикція адміністративного суду не поширюється на справи про накладення адміністративних стягнень. Тоді, громадянин Зайцев звернувся з апеляційною скаргою до Львівського апеляційного адміністративного суду.

Проаналізуйте ситуацію і визначте правильність судового рішення адміністративного суду першої інстанції.

Складіть апеляційну скаргу від імені Зайцева і рішення суду Львівського апеляційного адміністративного суду за результатами її розгляду.

2. Порядок розгляду адміністративних справ у судах апеляційної інстанції

Ситуація 1.

До Харківського апеляційного адміністративного суду надійшло клопотання про звільнення від сплати судового збору за подання апеляційної скарги Головним управлінням Пенсійного фонду України в Полтавській області на постанову Глобинського районного суду Полтавської області від 22 вересня 2020 року по справі № 527/138/16-а за позовною заявою громадянина Іванова до Головного управління Пенсійного фонду України в Полтавській області про визнання дій протиправними, скасування рішення, зобов'язання вчинити певні дії щодо переведення з одного виду пенсії на інший.

Складіть клопотання про звільнення від сплати судового збору за подання апеляційної скарги; по-друге, визначте дії Харківського апеляційного адміністративного суду і процесуально їх оформіть.

Ситуація 2

Харківський апеляційний адміністративний суд виніс постанову про залишення в силі рішення місцевого суду про відмову у задоволенні позовної заяви громадянина Івлева до Харківської дирекції українського державного підприємства поштового зв'язку «Укрпошта» про визнання протиправною відмову в задоволенні запиту на інформацію (ненадання копії наказу про ліквідацію вузла поштового зв'язку, інших документів, пов'язаних із ліквідацією цього вузла, інформації про передачу приміщення та іншого майна, що належало

відділенню, фізичній чи юридичній особі) та зобов'язання відшкодувати завдану моральну шкоду у сумі 50000 грн.

Проаналізуйте ситуацію і визначте правомірність винесеної постанови Харківським апеляційним адміністративним судом.

Складіть апеляційну скаргу від імені громадянина Івлєва, керуючись ст. 296 КАС України. З'ясуйте, чи може бути заявлена вимога про стягнення моральної шкоди в адміністративному судочинстві?

III. Порядок проведення заключної частини заняття.

На практичному занятті було розглянуто ситуаційні задачі, закріплено теоретичні навички за даною темою, змодульовано практичну ситуацію за запропонованими кейсами.

Практичне заняття № 2. «Перегляд адміністративної справи в порядку касаційного провадження»

Навчальна мета заняття: визначити завдання перегляду судових рішень; проаналізувати стадію касаційного оскарження.

Кількість годин – 2 год.

Місце проведення -аудиторія

Навчальні питання:

1. Підстави, строки та порядок звернення до суду касаційної інстанції.
2. Порядок розгляду адміністративних справ у суді касаційної інстанції.

Література: [1, С. 244-260, 278-305; 8, С. 323-398, 14,16,19, 20, 21, 22, 23, 24, 25,].

Письмові завдання:

Задача

Позивач звернувся до адміністративного суду з позовом до Управління виконавчої дирекції Фонду соціального страхування України в Черкаській області, в якому просив: - визнати протиправними дії відповідача щодо припинення нарахування та виплати йому страхових виплат з 01 квітня 2017 року та зобов'язати відповідача поновити нарахування йому страхових виплат та сплатити заборгованість по страховим виплатам з 01 квітня 2017 року. Крім того зобов'язати Управління виконавчої дирекції Фонду соціального страхування України в Донецькій області подати у встановлений судом строк звіт про виконання судового рішення. Рішенням Черкаського окружного адміністративного суду від 17 листопада 2020 року, залишеним без змін постановою Шостого апеляційного адміністративного суду від 23 лютого 2021 року, позов задоволено. Не погодившись з вказаними судовими рішеннями, відповідач подав касаційну скаргу, яку зареєстровано у Верховному Суді 22.03.2021 в якій на підтвердження своєї позиції фактично зазначає про

необхідність здійснити переоцінку встановлених судами у справі обставин, а також надати перевагу одним доказам над іншими.

Визначте, що являється предметом адміністративного розгляду? Які процесуальні дії має вчинити суд касаційної інстанції отримавши касаційну скаргу? Яке рішення має бути прийнято по даній справі?

План проведення заняття:

I. Проведення практичного заняття за темою «Перегляд адміністративної справи в порядку касаційного провадження» розраховано на з'ясування курсантами теоретичних знань про порядок розгляду адміністративних справ в адміністративних судах касаційної інстанції.

Лекційне заняття за вказаною темою дозволило курсантам з'ясувати основні юридичні терміни: адміністративна справа, касаційна скарга, етапи стадії судового розгляду, процесуальні права та обов'язку учасників справи на даному етапі.

Практичне заняття проводиться з метою набуття курсантами навичок з визначення процедури розгляду адміністративних справ в адміністративних судах касаційної інстанції.

II. Порядок проведення основної частини заняття.

Практичне заняття передбачає проведення квізів та вирішення кейсів, під час їх проведення можуть використовуватися ділові ігри, моделювання практичних ситуацій, бінарні заняття за участю практичних працівників Національної поліції України тощо.

1. Підстави, строки та порядок звернення до суду касаційної інстанції.

Ситуація:

У червні 2018 року позивач Н. звернувся до Черкаського окружного адміністративного суду з позовом до Головного управління Пенсійного фонду України в Черкаській області (далі - ГУ ПФУ в Черкаській області, відповідач), в якому позивач просив:

- визнати протиправним та скасувати рішення ГУ ПФУ в Черкаській області про відмову у перерахунку його пенсії;

- зобов'язати ГУ ПФУ в Черкаській області перерахувати та виплатити йому пенсію з 01.10.2017, з урахуванням проведених виплат, на підставі пункту 9¹ Порядку обчислення пенсій особам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, затвердженого постановою КМУ від 23.11.2011 № 1210 "Про підвищення рівня соціального захисту громадян, які постраждали унаслідок Чорнобильської катастрофи" з п'ятикратного розміру мінімальної заробітної плати, встановленої на 1 січня відповідного року;

Рішенням Черкаського окружного адміністративного суду від 09.07.2018, яке було залишено без змін постановою Шостого апеляційного адміністративного суду від 15.11.2018, у задоволенні позову позивачу Н. відмовлено.

18.03.2019 позивач Н. звернувся до Черкаського окружного адміністративного суду із заявою про перегляд за виключними обставинами

рішення Черкаського окружного адміністративного суду від 09.07.2018, в якій просив:

- рішення Черкаського окружного адміністративного суду від 09.07.2018 скасувати та прийняти нове, яким позовні вимоги задовольнити повністю;

- визнати протиправним та скасувати рішення ГУ ПФУ в Черкаській області від 31.05.2018 про відмову в перерахунку його пенсії як учаснику ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС відповідно до статті 59 Закону України «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи»;

- зобов'язати відповідача здійснити з 01.10.2017 перерахунок та виплату позивачу пенсії по інвалідності, ліквідатору наслідків аварії на Чорнобильській АЕС під час участі у військових зборах року, з врахуванням проведених виплат, на підставі частини 3 статті 59 Закону України «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» та та виплатити різницю між належною та фактично виплаченою пенсією, починаючи з 01.10.2017 і до дати здійснення перерахунку.

Підставою звернення з даною заявою стало встановлення рішенням Конституційного Суду України від 25.04.2019 у справі №1-р(П)/2019 неконституційності закону, застосованого судом при вирішенні справи № 823/2363/18

Надайте правову оцінку ситуації, що склалася. Які повноваження суду касаційної інстанції та яке рішення має бути прийнято по даній справі?

2.Порядок розгляду адміністративних справ у суді касаційної інстанції.

Ситуація 1.

Позивач Сидоренко 20 березня 2020 року приблизно о 15 год. 20 хв., керуючи транспортним засобом MERCEDES-BENZ 300 D д.н.з. Х А 009 СК , на площі Чорновола у м. Херсоні здійснив зупинку у місці дії знаку 3.34 (зупинку заборонено). Відповідно до постанови у справі про адміністративне правопорушення Серії ПСЗ №076042 від 20 березня 2020 року на позивача було накладено адміністративне стягнення у вигляді штрафу за те, що здійснив зупинку у місці дії знаку зупинку заборонено, відповідальність за яке передбачена ч.1 ст. 122 КУпАП. Сидоренко звернувся до Херсонського міського суду Херсонської області з адміністративним позовом до Інспектора патрульної поліції 3 роти Управління патрульної поліції у м. Херсоні Шрамко про визнання незаконною та скасування постанови №076042 від 20 березня 2020 року. Позивач в позові зазначив, що був вимушений здійснити аварійну зупинку через несправність т/з та включив аварійне освітлення. Установити знак аварійної зупинки позивач не встиг, оскільки до нього відразу підійшли працівники поліції.

Суд першої інстанції позов задовольнив, визнавши постанову незаконною та скасувавши її. В рішенні суд зазначив, що відповідно до вимог ч.2 ст. 71 КАС України відповідачем не було суду надано доказів щодо правомірності

прийнятного рішення та дотримання визначеного положенням ст. 279 КУАП порядку розгляду справ про адміністративні правопорушення, а саме з роз'ясненням особам які беруть участь, у даному випадку позивачеві його прав та обов'язків, з обов'язковим з'ясуванням обставин визначених положеннями ст. 280 КУАП, про що свідчить відсутність посилань на них в оскаржуваній постанові, а обов'язок щодо доказування правомірності прийнятого рішення покладено безпосередньо на відповідача.

Суд апеляційної інстанції розглянувши апеляційну скаргу УПП в Херсонській області задовільнив її в повному об'ємі, скасувавши рішення суду першої інстанції. Стосовно доводів Сидоренка щодо вимушеності зупинки внаслідок технічної несправності автомобіля, що підтверджується актом виконаних робіт щодо заміни термостату системи охолодження, суд апеляційної інстанції зазначив, що даний акт не є беззаперечним доказом вимушеної зупинки позивача у зв'язку з несправністю автомобіля та не звільняє його від відповідальності за вчинене правопорушення. Крім того, наголошує, на недоведеності позивачем, що вказаний акт не передував вимушеній зупинці а був наслідком останньої. Не погоджуючись з прийнятим рішенням Сидоренко звернувся до суду касаційної інстанції з касаційною скаргою.

Визначіть строки та підстави звернення до суду касаційної інстанції. Яке рішення має ухвалити суд касаційної інстанції в даному випадку? Складіть проект касаційної скарги від імені громадянина Сидоренко.

III. Порядок проведення заключної частини заняття.

На практичному занятті було розглянуто ситуаційні задачі, закріплено теоретичні навички за даною темою, змодельовано практичну ситуацію за запропонованими кейсами.

4.Рекомендована література (основна, додаткова), інформаційні та навчальні ресурси в Інтернеті

Основна

1. Адміністративне судочинство в схемах: навч. посібник / за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. В. В. Сокурєнка / О.В. Брусакова, І.В. Панова, Д.В. Швець та ін. Харків: ХНУВС, 2021. 217 с.
2. Адміністративне процесуальне право: навч. посібник / кол. авт.; за заг. ред. Т.П. Мінки. Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2017. 320 с.
- 3.Бандурка, О. М. Адміністративний процес України: монографія / О. М. Бандурка. Харків: ХНУВС, 2019. 422 с.
4. Джафарова М.В. Адміністративне процесуальне право України: питання теорії: монографія. Харків: Константа, 2018. 588 с.
5. Смокович М.І. Бевзенко В.М. Адміністративний процес України: теорія, практика : Підручник. Заг. ред. д. ю. н., проф. Бевзенка В. М. Пер. з нім. і адапт. Рижкова Г. В. Київ : ВД «Дакор», 2020. 1346 с.

6. Адміністративний процес України (у схемах): навчальний посібник / М. М. Бурбика, М. В. Колеснікова, А. В. Солонар. Суми: Сумський державний університет, 2019. 108 с.

7. Пчелін В.Б. Організація адміністративного судочинства України: правові засади: монографія. Харків: ТОВ «У справі», 2017. 487 с.

8. Адміністративний процес Адміністративний процес : навч. посіб. / [Салманова О. Ю., Комзюк А. Т., Гусаров С. М. та ін.] ; за заг. ред. О. Ю. Салманової, А. Т. Комзюка. Харків : ХНУВС, 2022. 412 с.

Додаткова

1. Вітвіцький, С.С.Адміністративне право та процес: навч. посіб. / С.С. Вітвіцький, Т.В. Хайлова, О.М. Пересада; Донец. держ. ун-т внутр. справ. Одеса: ВД "Гельветика", 2022. 400 с.
2. Джафарова М.В. Ступінь наукової розробленості проблеми визначення адміністративного процесуального права в Україні. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2018. Випуск 6. Т.1. С. 170-175.
3. Федоренко Т.В. Новації в судовій реформі України. *Порівняльно-аналітичне право*. 2017. № 5. С. 128-131.
4. Тімченко С.В. Моделі інституту адміністративної юстиції в загальноєвропейських системах права. *Актуальні проблеми юриспруденції*. 2017. № 2. С. 155-157..
5. Писаренко Н. Б. До питання про особливості формування вітчизняної концепції адміністративного процесу. Питання адміністративного права. Кн. 1. Відп. за вип. Н. Б. Писаренко. Х.: Право, 2017. 282 с.
6. Адміністративне право України. Адміністративне судочинство в Україні: посіб. для підгот. до зовн. незалеж. оцінювання; за заг. ред. Н.Б. Писаренко. Харків: Право, 2020. 238 с.

Нормативно-правові акти:

7. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. (в ред. від 11.07.2023). *Офіційний веб-сайт Верховної Ради України «Законодавство України»*. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
8. Про центральні органи виконавчої влади: Закон України від 17.03.2011 №3166-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. №38. Ст. 385. (в ред. від 11.07.2023). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3166-17>
9. Про Кабінет Міністрів України: Закон України від 27.02.2014 № 794-VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 13. ст. 222. (в ред. від 11.07.2023). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-18>
10. Про запобігання корупції: закон України від 14.10.2014 № 1700-VII. *Голос України* від 25.10.2014. № 206. (в ред. від 11.07.2023). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18>

11. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13.01.2011 № 2939-VI. (в ред. від 11.07.2023). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17>
12. Про місцеві державні адміністрації: Закон України: від 9 квіт. 1999 р. №586-XIV. *Відомості Верховної Ради України*. 1999. № 20-21. Ст. 3190 (в ред. від 11.07.2023). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/586-14#Text>
13. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997. №280/97-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1997. № 24. ст. 170 (в ред. від 11.07.2023). URL: www.zakon4.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80
14. Про електронні довірчі послуги: Закон України від 05.10.2017. №2155-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2017. № 45. ст. 400. (в ред. від 11.07.2023). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19/print>
15. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 2 червня. 2016 р. №1402-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2016. №31, ст. 545. (в ред. від 11.07.2023). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text>
16. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини: Закон України від 23.02.2006. № 3477-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2006. № 30. Ст. 260. (в ред. від 11.07.2023). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3477-15>
17. Про гарантії держави щодо виконання судових рішень: Закон України від 05.06.2012. №49. Ст.1919. (в ред. від 11.07.2023). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/ru/4901-17>
18. Кодекс адміністративного судочинства України: Закон України від 06.07.2005. № 2747-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2005. №35–36, 37. Ст. 446. (в ред. від 11.07.2023). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15>
19. Про внесення змін до Положення про державну реєстрацію нормативно-правових актів міністерств, інших органів виконавчої влади: Постанова Кабінету Міністрів України від 24.03.2021 № 258. *Офіційний вісник України* від 09.04.2021. № 27 стор.168. стаття 1464. (в ред. від 11.07.2023). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/258-2021-%D0%BF#Text>
20. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 5 лип. 2012 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17>
21. Про безоплатну правову допомогу : Закон України: від 2 черв. 2011 р. № 3460-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3460-17>
22. Про судовий збір: Закон України від 8 лип. 2011 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3674-17>

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Офіційний сайт Верховної Ради України: <https://portal.rada.gov.ua/>
2. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України: <https://www.kmu.gov.ua/>
3. Офіційний сайт Судова влада України: <https://court.gov.ua/>
4. Офіційний сайт Офісу Генерального прокурора України:

<https://www.gp.gov.ua/ua/index.html>

5. Офіційний сайт Верховного Суду: <http://www.viaduk.net/clients/vsu/vsu.nsf/>